

"Yangi O'zbekiston-yangi sud" tamoyili asosida odil sudlovga erishish yangi bosqichda.

So'nggi yillarda mamlakatimizda kuzatilayotgan islohotlarning eng jadallik bilan va o'z samarasini berayotganligini bevosita ko'rishimiz mumkin. Ularning orasida sud hokimiysi, uning mustaqilligini yanada ta'minlash masalalari, odil sudlovga erishish va jamoatchilik bilan sndlarni doimiy ishonchli aloqalarini yo'lga qo'yish borasidagi o'zgarishlar va yangilanishlar bugungi kundagi sud hokimiysi erishayotgan asosiy yutuqlarning tayanch ustuni sifatida baholanmoqda. Bugungi kunda olib borilayotgan sud-huquq islohotlarida avvalo, inson qadrini ulug'lash, fuqarolarning huquq va erkinliklari, qonuniy manfaatlarini ta'minlash kabi ustuvor vazifalar yotadi.

Muhtaram yurtboshimiz tomonidan 2023 yil 16-yanvarda qabul qilingan "Odil sudlovga erishish imkoniyatlari yanada kengaytirish va sndlар faoliyati samaradorligini oshirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi Farmoni sud hokimiysi mustaqilligini hamda sndlар faoliyatida ochiqlik, shaffoflikni ta'minlash bilan bir qatorda, fuqaro va tadbirdorlarning huquq va qonuniy manfaatlarini himoya qilish kafolati hamda odil sudlovni amalga oshirishdagi qonunchilik normalariga rioya qilinishini yanada kuchaytiradi.

Shu bilan bir qatorda 2023 – 2026 yillarga mo'ljallangan sud tizimini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqishning qisqa muddatli strategiyasini amalga oshirish bo'yicha **harakatlar dasturi** tasdiqlandi. Oliy sud tomonidan Davlat xavfsizlik xizmati, Bosh prokuratura, Adliya vazirligi bilan birlashtirilgan fuqarolarga qulay va soddalashtirilgan tartibini yaratish maqsadida quyidagilarni joriy etishni nazarda tutuvchi qonun loyihasi ishlab chiqildi:

tumanlararo, tuman, shahar sndlari tomonidan birinchi instansiya ko'rilgan ishlarni viloyat va unga tenglashtirilgan sndlarda **apellyatsiya** yoki **kassatsiya tartibida** qayta ko'rib chiqish;

viloyat va unga tenglashtirilgan sndlар tomonidan **apellyatsiya** yoki **kassatsiya tartibida** ko'rilgan ishlarni mazkur sndlarda taftish tartibida qayta ko'rib chiqish;

viloyat va unga tenglashtirilgan sndlар tomonidan taftish tartibida ko'rilgan ishlarni Oliy sudning sudlov hay'atlarida **taftish tartibida** qayta ko'rib chiqish;

yuqori instansiya sndlari tomonidan ishni yangidan ko'rish uchun quyi sndlarga yuborish tartibini **bekor qilish** va ularga ish bo'yicha yakuniy qaror qabul qilish mas'uliyatini **yuklash**.

Shuningdek, sudyalarning chinakam mustaqilligini ta'minlash maqsadida ularning ishiga har qanday aralashuv qat'iy jazolanishi, sudyalarning havotirsiz ishlashi uchun davlat tomonidan barcha sharoitlar yaratilishi qayd etilib, sudning mustaqilligi va sudyalar daxlsizligini ta'minlashni kuchaytirish bo'yicha quyidagi choralar belgilandi:

sudga hurmatsizlik qilish holatlarini oldini olishning samarali mexanizmlarini ishlab chiqish, buning uchun ma'muriy javobgarlik choralarini kuchaytirish va jinoiy javobgarlik belgilash;

sud ishlarni hal etishga aralashganlik va sud hujjatini ijro etmaganlik uchun javobgarlik choralarini kuchaytirish, shuningdek, sud hujjatlarining ijro etilishini ta'minlashga qaratilgan ta'sirchan mehanizmlarni joriy etish;

odil sudlovni amalga oshirish faoliyatiga aralashganlikka oid har bir jinoyat ishi yakuni bo'yicha jamoatchilikni ommaviy axborot vositalari orqali majburiy ravishda xabardor qilish tartibini joriy etish;

sudyaga nisbatan turar joy daxlsizligiga, yozishmalar, telefon orqali so'zlashuvlar va boshqa so'zlashuvlar, aloqa tarmoqlari orqali uzatiladigan pochta, kuryerlik jo'natmalari va telegraf xabarlarining sir saqlanishiga bo'lgan huquqlarni chekllovchi, shuningdek, abonentlar yoki abonent qurilmalari o'rtaсидаги bog'lanishlar to'g'risidagi axborotni olishdan iborat tezkor-qidiruv tadbirdorlarning o'tkazilishiga faqat **Bosh prokurorning sanksiyasi** asosida yo'l qo'yilishini belgilash;

Sud tizimi oldida turgan dolzarb vazifalarning samarali amalga oshirilishini ta'minlash maqsadida Oliy sud tuzilmasi takomillashtirilib sud-huquq sohasidagi qonunchilikni tahlil qilish boshqarmasi negizida Odil sudlov sohasidagi **qonunchilikni tahlil qilish departamenti** tashkil etish belgilandi. Aytib o'tish joizki, fuqarolik, jinoyat, iqtisodiy va ma'muriy qonunchilik, sndlarning mustaqilligini ta'minlash sohasida xalqaro huquqning umume'tirof etilgan prinsiplari va normalarini o'rganish, ularni milliy qonunchilikka implementatsiya qilish bo'yicha ham bir qancha vazifalar belgilandi.

Axborot-kommunikatsiya monitoringi – **Vaziyatlar markazi** tashkil etilib, respublika bo'yicha barcha sndlarda ishlarni ko'rish bilan bog'liq vaziyatni onlayn tahlil qilish, sndlarda aholining murojaatlari bilan ishslash hamda ishlarni ko'rishda protsessual tartib va muddatlarga rioya etilishini monitoring qilib borish, ishlarni viloyat, tuman (shahar), mahalla kesimida toifalarga ajratgan holda jinoyatchilik va huquqbuzarliklarni tahlil qilish, aholining huquqiy madaniyatini oshirish, nizolarni bartaraf etishga qaratilgan ma'lumotlarni tayyorlash ham takomillashtiriladigan bo'ldi.

Jamoatchilik va ommaviy axborot vositalari bilan hamkorlik boshqarmasi negizida **Jamoatchilik bilan hamkorlik markazi** tashkil etilib, sndlар matbuot xizmatlarining assosiy vazifalari etib, sud faoliyati haqida ommaviy axborot vositalari, ijtimoiy tarmoqlar, shuningdek, boshqa axborot resurslari orqali, brifinglar, mediaturlar tashkil etish yo'li bilan aholiga to'liq va tezkor ravishda axborot taqdim etib borish, sndlар faoliyatiga doir axborotlar bo'yicha jamoatchilik fikrini tahlil va prognoz qilish uning asosiy vazifalari etib belgilandi.

Xulosa sifatida shuni ta'kidlash joizki, bugungi kunda mamlakatimizda olib borilayotgan siyosiy-huquqiy, ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy-ma'rifiy sohalardagi keng qamrovli islohotlar natijasi o'laroq, odil sudlovga ham davlat darajasida ulkan e'tibor qaratilmoqda. Ko'plab rivojlanayotgan davlatlarda bo'Igani kabi bizning davlatimizda ham sud huquq masalalari dinamik xarakterga ega bo'lgan sohalardan biri hisoblanib, har 3-4 yilda ma'lum darajada yangilanish xususiyatiga ega. Shu o'rinda, bugungi kunda mazkur sohada mavjud ayrim kamchiliklarni o'z vaqtida aniqlab, bartaraf etib borilsa, nisbatan qisqa muddatlarda mamlakatimizda ushbu sohaga oid ko'plab yutuqlarga erishish mumkin. Shu o'rinda aytish mumkinki, Prezidentimiz tomonidan qabul qilingan "Odil sudlovga erishish imkoniyatlarini yanada kengaytirish va sndlар faoliyati samaradorligini oshirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi farmoni va ushbu farmonda ko'rsatilgan sud sohasiga oid ustuvor vazifalar jamiyatda qonun hamda adolat ustuvorligini ta'minlash orqali inson huquq va erkinliklarini kafolatli himoya qilishga qaratilgan desak, maqsadga muvofiq bo'ladi.

Fuqarolik ishlari bo'yicha O'zbekiston tumanlararo sudsining sudyasi F.A.Xatamkulov

2023-01-31 15:25:22